

Руфан МІРЗАЄВ

Аслан КАРІМОВ

*студенти Західноукраїнського
національного університету*

СИНЕРГІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ АЗЕРБАЙДЖАНУ ТА УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми зумовлена фундаментальними трансформаційними процесами у світовій економіці, де перехід від лінійної до циркулярної моделі розвитку став одним із ключових стратегічних імперативів ХХІ століття. У контексті постпандемічного відновлення та глобальної фрагментації, стали бізнес-моделі перетворилися з другорядних концепцій на центральні елементи стійкості підприємств та національної конкурентоспроможності.

Для України та Азербайджану, як стратегічних партнерів, синергія економічних інтересів лежить у площині адаптації до європейських стандартів, що дозволяє не лише модернізувати внутрішні ринки, а й забезпечити гідне місце у глобальних ланцюгах створення вартості [1].

Співпраця між країнами традиційно базується на енергетичному секторі, проте сучасні умови вимагають розширення горизонтів. Азербайджан виступає ключовим гарантом енергетичної безпеки, тоді як Україна пропонує потужний агропромисловий та інтелектуальний потенціал.

Важливим аспектом є перехід від простого товарообігу до створення спільних підприємств, що базуються на принципах сталого розвитку. Це дозволяє формувати транскордонні інфраструктурні проєкти, де рівень зрілості практик сталого розвитку може демонструвати стрімке зростання — від початкових дослідницьких ініціатив до повноцінних зрілих систем.

Європейська інтеграція виступає потужним стимулом для обох держав. Впровадження принципів European Green Deal передбачає:

- Декарбонізацію промисловості.
- Розвиток відновлюваної енергетики.
- Цифрову трансформацію бізнес-процесів.

Синергія тут полягає у спільному використанні досвіду Азербайджан активно інвестує у "зелену" енергію на звільнених територіях, а Україна реформує законодавство відповідно до екологічних директив ЄС. Це створює єдине нормативне поле для бізнесу обох країн [9].

Двосторонні відносини між Україною та Азербайджанською Республікою визначаються як Стратегічне партнерство. Азербайджан є головним економічним партнером України в регіоні Південного Кавказу, значення якого

посилюється нагальними потребами в постачанні енергоносіїв до Європи та розвитку транспортних коридорів Захід-Схід.

В Азербайджані немає торговельних обмежень щодо української продукції та системних проблемних питань українських компаній. У вересні 2022 року було завершено формування договірної бази для Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами-членами ГУАМ (підписано 20 липня 2002 року) (Протокол про правила визначення країни походження товарів до Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами-членами ГУАМ було підписано та ратифіковано Законом України № 3598-IX від 23 лютого 2024 року) [1].

Пріоритетними напрямками співпраці є такі: енергетика, транспорт, агропромислова та ІТ-сфера, залучення інвестицій та участь азербайджанських компаній у післявоєнній відбудові України, розширення співпраці в галузях освіти, науки та культури, розвиток регіонального співробітництва на Чорноморсько-Каспійському просторі, зокрема у форматі ГУАМ, а також у співпраці з країнами Організації тюркських держав для подальшої лібералізації торгівлі та спрощення логістичних умов. Завдяки розвитку двостороннього економічного співробітництва у попередній період було вирішено одне зі стратегічних завдань – диверсифікацію імпорту нафти, що дозволило позбутися домінування російських поставок нафти та подальшого її поступового заміщення азербайджанськими вуглеводнями. З початку повномасштабної російської агресії у лютому 2022 року постачання азербайджанського палива стало важливою складовою задоволення нагальних потреб української економіки.

Оптимізація логістичних маршрутів є принципово важливим завданням, яке значно сприятиме двосторонній торгівлі, а також збільшенню обсягів транзиту. У цьому контексті вживаються заходи щодо відновлення поромного сполучення між Україною та Грузією як частини морського та залізничного сполучення України з державами Південного Кавказу та Центральної Азії в рамках розвитку транспортного коридору ГУАМ та Середнього коридору (Транскаспійський міжнародний транспортний маршрут - ТМТМ).

У період 2020-2021 років розвиток економічного співробітництва з Азербайджаном ознаменувався ключовими домовленостями, досягнутими за результатами офіційного візиту Президента України Володимира Зеленського до Азербайджанської Республіки (16-17 грудня 2020 року). Він був зосереджений на реалізації інвестиційних проектів в Україні в сферах енергетичної та транспортної інфраструктури, а також на розвитку співпраці в галузях хімічної промисловості, агропромислового комплексу, продовольчої безпеки та туризму.

Домовленості, досягнуті між Президентом України Володимиром Зеленським та Президентом Азербайджанської Республіки Ільхамом Алієвим під час візиту азербайджанського лідера до України 14.01.2022, ознаменували новий етап у розвитку Стратегічного партнерства [2].

Спільна міжурядова українсько-азербайджанська комісія з економічного співробітництва (СМК) відіграє ключову роль у торговельно-економічних питаннях, координуючи взаємодію центральних органів виконавчої влади обох країн та формуючи економічний порядок денний на переговорах високого та найвищого рівня. 13-те засідання СМК відбулося в Баку 12 липня 2025 року.

Діяльність структурних органів СМК відіграє значну роль у визначенні напрямків співпраці у відповідних сферах: спільне засідання експертів СМК відбулося 7 квітня 2021 року; спільне засідання Робочої групи (РГ) зі співробітництва в сільському господарстві (9 квітня 2021 року); аудит поточного виконання рішень 12-го засідання СМК за участю співголів СМК (14 квітня 2021 року); спільне засідання РГ з питань приватизації (17 травня 2021 р.); 5-те спільне засідання РГ з питань енергетики (17 червня 2021 р.).

У 2021 році обсяги двосторонньої торгівлі перевищили 1 082 млрд доларів США (↑62%): зокрема експорт до Азербайджану 395 млн доларів США (↑13%), імпорт з Азербайджану 687 млн доларів США (↑115%), сальдо -292 млн доларів США [3].

На початку 2022 року продовжилося якісне зростання та розширення номенклатури українського експорту. Водночас розрив логістичних морських та залізничних ланцюгів через повномасштабну російську агресію негативно вплинув на обсяги двосторонньої торгівлі [4]. Однак, з середини 2022 року розпочалося поступове відновлення українського експорту до Азербайджану. Ця тенденція відображається у зростанні експорту, насамперед, за товарними групами харчових продуктів, насамперед, птиці та яловичини. Крім того, Азербайджан є одним з провідних імпортерів українського масла та сиру. Починаючи з 2024 року, обсяги поставок продукції чорної металургії, електрообладнання та фармацевтичної продукції поступово відновлюються.

Водночас, імпорт азербайджанських добрив та нафтопродуктів має велике значення для економіки та сільського господарства України. За азербайджанськими даними, у січні 2025 року експорт ненафтових продуктів до України становив 8,88% від загального обсягу експорту цих товарів Азербайджаном.

У 2024 році двосторонній товарообіг між Україною та Азербайджанською Республікою (послуги практично відсутні) становив 490,7 млн доларів США (+4,1%), експорт – 217 млн доларів США (+10,5%), імпорт – 273,7 млн доларів США (-0,5%), негативне сальдо – 56,7 млн доларів США.

Взаємний торговельно-економічний характер України та Азербайджану визначає привабливу основу для подальшого успішного розвитку співробітництва [5].

Азербайджанські компанії підтверджують свою готовність до реалізації масштабних інвестиційних проектів для реконструкції та економічного

відновлення України, зокрема, в енергетиці, інфраструктурі, транспорті, будівництві, телекомунікаціях тощо [6].

Важливою складовою двосторонніх відносин є гуманітарна допомога, надана Україні Республікою Азербайджан, яка була однією з перших країн, що направила її Україні після початку повномасштабної російської агресії. Загалом, надана допомога становить понад 42 мільйони доларів, включаючи фінансування інфраструктурних проектів, постачання ліків, медичного обладнання та препаратів, а також продуктів харчування. Особливе значення мають трансформаторне обладнання та електричні кабелі для потреб української енергетичної системи.

З 2023 року Азербайджанська Республіка бере участь у щорічних Конференціях з реконструкції України (URC) [7]. Зокрема, на Конференції в Лондоні у 2023 році Азербайджан заявив про намір фінансувати та реалізувати проект будівництва низки соціальних об'єктів у місті Ірпінь. У 2025 році в Римі азербайджанська сторона підтвердила свою готовність продовжувати надавати гуманітарну допомогу Україні, зокрема у сфері розмінування [8].

Підсумовуючи, слід зазначити, що стратегічне партнерство між Україною та Азербайджаном в умовах глобальної фрагментації набуває принципово нового значення, трансформуючись із традиційної торгівлі в системну синергію у сферах енергетики, агропромислового комплексу та ІТ. Завершення формування зони вільної торгівлі в межах ГУАМ та розвиток мультимодальних маршрутів, створюють необхідне підґрунтя для розбудови стійких та диверсифікованих ланцюгів доданої вартості, що дозволяють мінімізувати логістичні ризики та позбутися монопольної залежності від ресурсів агресора. Впровадження європейських стандартів сталого розвитку та активне залучення азербайджанських інвестицій у післявоєнну відбудову об'єктів соціальної та енергетичної інфраструктури України підтверджують перехід до зрілих моделей циркулярної співпраці. Таким чином, взаємодоповнюваність економічних інтересів та спільна орієнтація на інноваційну модернізацію і гуманітарну солідарність є визначальними імперативами, що гарантують стабільне інклюзивне зростання обох держав у Чорноморсько-Каспійському просторі [10].

Список використаних джерел:

1. Про ратифікацію Протоколу про правила визначення країни походження товарів до Угоди про створення зони вільної торгівлі між державами-членами ГУУАМ : Закон України від 23 лют. 2024 р. № 3598-IX. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3598-22>
2. Угода про створення зони вільної торгівлі між державами-членами ГУУАМ від 20 лип. 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_940
3. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Азербайджаном : офіц. веб-сайт Посольства України в Азербайджанській Республіці. URL: <https://azerbaijan.gov.ua/>

mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/torgovelyno-ekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrayinoyu-ta-azerbajdzhanom

4. Володимир Зеленський та Ільхам Алієв підписали Спільну декларацію Президентів України та Азербайджану : офіц. інтернет-представництво Президента України. 14 січ. 2022 р. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-ta-ilham-aliyev-pidpisali-spilnu-deklaraci-72365>

5. Trans-Caspian International Transport Route (TITR) : official website. URL: <https://titr.kz/en/>

6. GUAM Transport Corridor : official website of the Organization for Democracy and Economic Development – GUAM. URL: <https://guam-organization.org/en/guam-transport-corridor/>

7. The European Green Deal : official website of the European Commission. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

8. Circular Economy : official website of UNIDO. URL: <https://www.unido.org/our-focus-safeguarding-environment-resource-efficient-and-low-carbon-industrial-production/circular-economy>

9. Ukraine Recovery Conference (URC) : official website. URL: <https://www.unc-international.com/>

10. Circular Economy Systems Diagrams and Business Models : official website of Ellen MacArthur Foundation. URL: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/>